

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Людмила Павлова Векова
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност „доцент“
в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.4. Социални дейности
(Социални политики за възрастни и стари хора)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Социални дейности“ към Педагогически факултет, като единствен кандидат участва д-р Таня Альошева Вазова, гл. ас. в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ).

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД-22-445 от 18.02.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ПУ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности (Социални политики за възрастни и стари хора), обявен за нуждите на катедра „Социални дейности“ към Педагогическия факултет (ПФ).

За участие в обявения конкурс е подала документи единствен кандидат: гл. ас. д-р Таня Альошева Вазова, преподавател в ПУ.

Представеният от единствения кандидат д-р Таня Вазова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва всички изискуеми документи, изброени в чл. 66, ал 2 от ПРАСПУ, описани в молбата за кандидатстване: молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса; автобиография по европейски формат; копие на диплома за висше образование с придобита образователно - квалификационна степен „магистър“, копие на диплома за образователна и научна степен „доктор“; списък на научните трудове; научни трудове (копия на публикации-те); списък на цитиранията; копия на публикациите с цитиранията; справка за съответствие с

минималните национални изисквания; справка за съответствие с допълнителните факултетни изисквания.

Кандидатът гл.ас. д-р Таня Альошева Вазова е представила списък с общо 23 научни труда, към който е приложен пълен текст на публикациите, като в него се включват 1 хабилитационна монография, 1 книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, 1 студия, 20 статии и доклади (6 от тях в съавторство). Не се включват публикациите, свързани със защитата на дисертацията и с конкурса за „главен асистент. Всички научни трудове са в профила на конкурса, отговарят на изискванията и се приемат за рецензиране.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Кандидатът д-р Таня Альошева Вазова е с икономическо образование – завършила е ОКС бакалавър и ОКС Магистър по специалност „Икономика и организация на труда“ в Университет за национално и световно стопанство. Тя има научна и образователна степен „доктор“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, придобита през 2018г. в УНСС с дисертационен труд на тема „Компетентностни модели в сектора на дългосрочната грижа“. Професионалният ѝ път като специалист и ръководител преди академичното развитие в направление „Социални дейности“ е пряко свързан с придобитото образование и е насочен към управление на човешките ресурси и сферата на социалните услуги. От 2002 г. работи като експерт и мениджър по „Управление на човешките ресурси“, като консултант във фирми и организации, предоставящи социални услуги в сектора на дългосрочната грижа в домашна среда. От 2019 г. започва работа в ПУ, като от 2021г. е асистент, а от 2023г. и понастоящем е главен асистент в катедра „Социални дейности“ към Педагогическия факултет. Председател е на Сдружение „Мрежа за социално развитие и подкрепа“ с дейност в сферата на социалната работа и социалните услуги.

Практическата дейност и академичната кариера на д-р Таня Вазова доказват нейната сериозна и развиваща се професионална реализация в сферата на социалната работа и ориентацията ѝ към проблематиката в сектора на социалните услуги и приоритетно към услугите за възрастни и стари хора.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата

Гл.ас. д-р Таня Вазова има активна учебно-педагогическа дейност като преподавател в катедра „Социални дейности“ на ПФ. Годишната ѝ аудиторна и извънаудиторна заетост

според представената справка е 645 часа и тя значително надвишава норматива на ПУ за главен асистент от 360 часа. Гл.ас.д-р Таня Вазова води лекции и упражнения по 10 учебни дисциплини - задължителни и избираеми, като преобладаваща част от тях са в ОНС „бакалавър“ на специалност 3.4.„Социални дейности“. Пряко свързани със специалността на конкурса са дисциплините „Социални дейности с възрастни и стари хора“, „Индивидуална оценка на потребностите от социални услуги и подкрепа“, „Управление на човешките ресурси в социалната сфера“. Налице е нарастване на аудиторната и извънаудиторната заетост на кандидата поради увеличаване на лекциите и упражненията по преподавани дисциплини както в специалност „Социални дейности“, така и в други специалности на ПФ - в „Психология“, „Специална педагогика“ и „Социална педагогика“. В ОНС „магистър“ на специалност „Социални дейности“, магистърска програма „Мениджмънт на социалните организации“ (за специалисти и неспециалисти), д-р Таня Вазова води лекции по няколко учебни дисциплини- „Индивидуална оценка на потребностите от социални услуги и подкрепа“, „УЧР в социалната сфера“, „Кризисни интервенции и супервизия“. Извънаудиторната заетост включва ръководството на учебни практики, както и научно ръководство на 4 дипломанти. Има опит в изготвянето на учебни програми – на 4 за ОКС „бакалавър“ и на 3 – за ОКС „магистър“ в специалност „Социални дейности“. Участва в организираните от ПФ обучения за преподаватели за повишаване на тяхната професионална подготовка, което се доказва с приложени сертификати.

Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Кандидатът гл.ас. д-р Таня Альошева Вазова е представила списък с общо 23 научни труда (16 на български и 7 на английски език). Разпределението на научните трудове в съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: 18 публикации в страната (от които 3 на английски език), 3 публикации в чужбина на английски език. Научните трудове за участие в конкурса са разпределени в категории „публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация – 2 (1 студия и 1 статия) и „публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове - 19 публикации. От публикуваните статии и доклади 15 са самостоятелни и 6 са в съавторство.

Централно място в представените научни публикации заема хабилитационният труд на гл.ас. д-р Таня Вазова - монографията „Социалните услуги за възрастни и стари хора в България: развитие, предизвикателства, перспективи“, публикувана през 2024 г.

Монографичният труд представлява първото за България представително изследване на тенденциите в развитието на социалните услуги за възрастни и стари хора за периода 2002-

2024г., което систематизира предизвикателствата в тази област и обосновава перспективите за тяхното развитие.

Развитието на социалните услуги е анализирано за дълъг времеви период, като са разграничени два етапа в зависимост от законовата уредба на дейността и е анализирана спецификата им в количествен и качествен аспект. Монографията е логически структурирана, с последователност на изложението, като всички глави завършват със систематизирани изводи, проблеми, препоръки или ключови действия. Терминологията е коректно уточнена и дефинирана. Изследването се базира на комплексен и интердисциплинарен подход, при който чрез използването на различни инструменти се постига обективен анализ на социалните услуги за възрастни и стари хора в България за посочения период.

Теоретичният преглед се основава на задълбочено разглеждане на съставните категории – „възрастни и стари хора“ и „социални услуги“ на базата на оценка на научни публикации от български и чуждестранни автори по посочените проблеми, което дава възможност и за формулиране на собствено виждане на автора. Теоретико-методологическите аспекти се допълват от прецизно представяне на основни документи на международната и на националната правна рамка.

Формулирането на основните тенденции в развитието на социалните услуги за възрастни и стари хора за всеки от периодите се базира на критична оценка на нормативната уредба (на приложимата законова и подзаконова рамка), на систематизиране и анализ на голям обем статистически данни – както от официални източници (НСИ, АСП, АЗ, ИПИ), така и на собствени изчисления на автора. Интегрираният подход в монографичния труд се базира на допълване на количествения анализ с концептуални виждания и базови теории, с много добро познаване на практиката в социалните услуги за възрастни и стари хора, което определя и безспорните качества на научния труд като значимо и актуално научно изследване, а автора – като водещ експерт в проблематиката.

За участие в конкурса е представена книгата на база защитена дисертация „Компетентностни модели в сектора на дългосрочната грижа за длъжности болногледач, детегледач, домашен помощник“. В нея гл.ас. д-р Таня Вазова конкретизира концептуалното виждане за прилагане на компетентностния подход в дългосрочната грижа за възрастни и стари хора и на базата на основани на емпирични изследвания данни в разработва авторски апробирани компетентностни модели подбор, обучение и оценяване на ключови длъжности в сектора - болногледач, детегледач, домашен помощник.

Останалите публикации, които са обект на оценяване в настоящата рецензия, обхващат статии в периодични издания и сборници от конференции – национални и с международно участие. В тях са изследвани и анализирани проблеми и теми, свързани с цялостната научно-изследователска работа на гл.ас. д-р Таня Вазова. Основни акценти в представените публикации са свързани с развитието на компетентностния модел и определяне на компетенции за длъжности в сектора на дългосрочната грижа (публикации №3, 4, 5, 11), систематизиране на професионалните компетенции за ключовите длъжности в сектора (№ 8). В пряка връзка с посочената проблематика са и публикациите, разглеждащи изисквания към сферата на образованието за придобиване на необходимите компетенции в сектора на дългосрочната грижа (публикации № 7, 9,10). Демографските предизвикателства, свързани със застаряването на населението в контекста на развитието на самостоятелен живот са разгледани в публикация 6, докато в публикация 17 проблемът се анализира посока на постигане на равнопоставеност и интеграция на възрастните хора. Специално внимание като важни фактори за повишаване на качеството на социалните услуги се обръща на въздействието на социалните иновации (№12), както и на информационните технологии като стратегическа перспектива за бъдещото им развитие (публикации №13, 14, 15.). Акцент в публикационната работа на гл.ас.д-р Таня Вазова са проблемите на деменцията и предизвикателствата пред услугите за възрастни хора с деменция (№16), същностни проблеми за бъдещето на социалните услуги (№10). Международната и национална правна рамка, както и законодателните промени са разгледани в аспекта на стратегически насоки за подобряване на качеството и достъпа до услуги за възрастните хора (публикации №18, 19, 20).

Може убедено да се каже, че представените публикации и публикуваните резултати от изследователската работа на гл.ас. д-р Таня Вазова са изцяло в полето на специалността на обявения конкурс.

Приемайки формулираните от гл.ас.д-р Таня Вазова научни приноси в представените за рецензиране научни трудове, аз ги структурирам в две основни направления:

1. Научни приноси

- Представено цялостно виждане за социалните услуги за възрастни и стари хора в България като състояние, предизвикателства и перспективи за период 2002-2024г. (хабилитационен труд).
- Оригинален концептуален и изследователския подход при изследване на предизвикателствата и перспективите на социалните услуги за възрастни и стари хора и разглеждането

на проблематиката във взаимовръзка с базови концепции (хабилитационен труд, публикации 2, 6, 17, 18).

- Собствените дефиниции на основни понятия по проблематиката на конкурса - „възрастни хора“, „стари хора“, „социални услуги за възрастни и стари хора“, „профилирани социални услуги за възрастни и за стари хора“, „звено за предоставяне на социални услуги“, „активен живот на възрастни и стари хора“, както и систематизирани основни характеристики на посочените категории (хабилитационен труд, публикация 2).

- Формулиране на основните тенденции в развитието на социалните услуги за възрастни и стари хора в България на базата на цялостен количествен и качествен анализ за продължителен период (хабилитационен труд, публикации 2, 6, 10, 16, 17, 18, 19, 20).

- Въвеждане и развитие на компетентностния подход в дългосрочните грижи за възрастни и стари хора като фактор за подобряване на качеството на социалните услуги (публикувана книга, публикации 3, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15).

2. Научно-приложни приноси :

- Систематизираните оценки за количествените и качествените промени в развитието на социалните услуги за възрастни и стари хора и на тяхната законова рамка през двата периода на разглеждания времеви интервал 2002 г. – 2024 г. (хабилитационен труд).

- Направените анализи и оценки за предоставянето на социални услуги за възрастни и за стари хора в периода след 2002 година и формулираните проблеми и предизвикателства (хабилитационен труд).

- Интегрираното предоставяне на социални услуги за възрастни и стари хора, включително и с внедряване на иновации и ползване на възможностите на съвременните информационни технологии (хабилитационен труд, публикации 2, 6, 10, 19, 20).

- Систематизирани ключови реформи и предизвикателства пред социалните услуги за възрастни и стари хора в бъдеще на базата на комплексен анализ (хабилитационния труд; публикации 2, 6, 17, 18, 19, 20).

- Формулираните препоръки относно:

- Развитието на политиките за активно стареење (публикации 2, 6, 12, 17, 20).

- Подобряване предлагането на социалните услуги за възрастни и стари хора предвид демографските тенденции и повишаване на качеството и на тяхната ефективност – увеличаване на броя и капацитета на социалните институции; оптимизиране на финансовите ресурси

и разширяване на възможностите за финансиране на социални услуги; сътрудничество и координация между различните сектори, предоставящи социални услуги; инвестиции в инфраструктура; разработване на софтуерни платформи за управление на социалните услуги (хабилитационен труд, публикации 2, 18, 19, 20).

- Дефиниране на ключови технически и поведенчески умения, необходими за ефективното изпълнение на работните задължения и въвеждането на модели за определяне на компетенции за длъжности в сектора на дългосрочната грижа (публикувана книга, публикации 3, 4, 5, 8, 11).

- Формулирани изисквания към сферата на образованието за придобиване на необходимите компетенции в сектора на дългосрочната грижа и за определени групи потребители (дементно болни) и специален акцент върху дигиталната грамотност и значението ѝ за ефективността на социалните услуги [1, 7, 10, 12, 13, 14, 15]

- Предложени модели за дистанционно обучение на социални работници и конкретен модел за развитие на дигитални компетенции на социални работници чрез уеб-базирани платформи и изкуствен интелект (публикации 1, 12, 13, 14, 15).

Цитирания и разпознаваемост в научните среди у нас и в чужбина

Кандидатът гл.ас. д-р Таня Вазова е представила за участие в конкурса списък с 12 цитирания, от които 7 са цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световно-известни бази данни (Scopus и Web of Science). Информацията за цитиранията е доказателство за изграден авторитет сред изследователите в проблематиката на конкурса и свидетелства за разпознаваемост в научните среди не само у нас, но и в чужбина. Цитиранията на кандидата в публикации в международни бази данни като Web of Science, CEEOL, Google Scholar показва сериозен интерес към нейните научни изследвания от страна на научните среди в чужбина, ориентирани към проблемите на грижата за възрастните и стари хора, в т.ч. и развитието на услугите за тях. Необходимата информация за научната работа и публикациите на гл.ас. Таня Вазова, която да увеличи цитиранията и засили разпознаваемостта след по-широк кръг изследователи в България е обезпечена и чрез електронния библиотечен каталог COBISS. По отношение на актуалния брой на цитиранията в научни публикации в чужбина, по-сериозно внимание заслужава периодичната проверка в международните бази данни, което може да се отрази върху степента на разпознаваемост на кандидата в чужбина.

От приложените справки е видно участието на гл.ас. д-р Таня Вазова с доклади и статии в редица национални и международни форуми, където тя представя резултатите от своя-

та изследователска дейност. Специално внимание заслужава активното участие на гл.ас. д-р Таня Вазова в научни форуми – национални и международни, по проблемите на стареенето и потребностите от социална подкрепа на възрастните хора. Резултатите от тези участия във форуми по тясната специалност на конкурса, посочени в публикации с № 4, 5, 6 и 10 доказват сериозния изследователски интерес, активното научно присъствие и съдействат за утвърждаването на научния ѝ авторитет като един от водещите специалисти по посочената проблематика.

Спазени количествени показатели

Според приложената Справка 8 за изпълнение на минималните национални изисквания по чл. 26 от Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) за заемане на академичната длъжност „доцент“, кандидатката има 555 точки при изискуем минимален праг от 400 точки. Гл. ас. д-р Таня Вазова покрива точките за минималните изисквания (по показател А и В), а по показатели Г и надхвърля със 75 точки (от 200 минимум) и по показател Д – с 80 точки (от минимум 50).

Гл.ас.д-р Таня Вазова изпълнява и допълнителните изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, приети от Факултетния съвет (ФС) на Педагогическия факултет:

- При изисквани за научно- изследователска дейност допълнително 60 точки над национално определените 200 точки за група Г, тя има 75 точки;

- При изисквана поне 1 публикация в научни издания, реферирани и индексирани в световно известни бази данни, тя е представила в справката 2, от които една е приета за печат в сп. "Medichni perspektivi" – индексирано в Scopus и Web of Science“ и една в сп. Стратегии на образователната и научна политика.

- При изисквани допълнително 20 точки над национално определените 50 точки за група Д (относно цитиранията и рецензиите), тя има 130 точки, т.е. – превишение с 80 точки.

Преизпълнени са и допълнителните изисквания на ПФ относно натовареността с учебна дейност във ВУЗ през последната активна за кандидата учебна година: при минимален праг от 30 точки, тя има 78,5 точки, подробно разписани в приложената справка 8.

Като доказателство за научно-изследователската работа на гл.ас. д-р Таня Вазова е представен списък, удостоверяващ участие в 15 научни форуми - 7 от тях са международни.

Прегледът на всички приложени документи и материали показва, че са спазени всички количествените показатели на критериите за заемане на академичната длъжност „Доцент“ и кандидатката гл.ас. д-р Таня Вазова напълно отговаря както на Националните минимални

изисквания, съгласно ЗРАСРБ (чл.2-б) и Правилника за приложението му (чл.1а, ал.1), така и на Допълнителните изисквания за академичната длъжност „доцент“, определени от ПФ на ПУ.

4. Оценка на личния принос на кандидата

В представените по конкурса научни трудове има собствени научни и научно-приложни приноси, които имат авторски характер, получили са национална и международна публичност и могат да се определят като личен принос. Публикациите са лично дело на гл.ас.д-р Таня Вазова, като в тяхното съдържание коректно са посочвани препратки, цитирания и позовавания на други автори. Анализът на теоретичната и емпирична информация е осъществен съобразно стандартите и съдържа персонална оценка на автора и лична позиция относно разглежданата проблематика. Не съм установила плагиатство в представените от автора публикации, което ми дава основание да приема, че представените научни резултати са постигнати по самостоятелен път, а формулираните приноси са нейна лична заслуга.

5. Критични забележки и препоръки

Представените материали и постигнатите резултати от гл.ас.д-р Таня Вазова в академичната и преподавателска дейност до момента, способността ѝ да развива и обосновава собствени виждания по важни научни проблеми в областта на социалната работа са основание да направя следните препоръки:

1. Да популяризира резултатите, изводите и препоръките от монографичния труд пред отговорните институции, определящи политиките по отношение на социалните услуги за възрастни и стари хора, пред академичната общност и специалистите от практиката.

2. Да засили връзката между научноизследователската и преподавателската работа чрез издаване на учебник или учебни пособия по темата на конкурса, както и по други преподавани дисциплини.

3. Да засили проектната дейност в сферата на социалните услуги с акцент дългосрочната грижа и услугите за възрастни и стари хора.

6. Лични впечатления

Личните ми впечатления от кандидата са от съвместната ни работа в катедра „Социални дейности“, от работата ѝ като асистент по учебни дисциплини, преподавани от мен, както и от участието ни в различни научни форуми и в научно-изследователски проект. Мнението ми е, че д-р Таня Вазова е отговорен и авторитетен академичен преподавател и изграден изследовател в различни проблемни области на научната специалност „Социални дейности“ и

особено в областта на социалните политики за възрастни и стари хора, с богат и постоянно развиващ се практически опит и потенциал за участие в научни проекти. Натрупаният сериозен опит като изследовател и преподавател, богатата практическа дейност и постигнатите до момента научни резултати ми дават основание за увереността в успешното бъдещо професионално и академично израстване на кандидата гл.ас.д-р Таня Вазова.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от кандидата д-р Таня Альошева Вазова **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ.

Кандидатът в конкурса **е представил достатъчен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и в конкурса за заемане на академичната длъжност „Главен асистент“. В работите на кандидата има оригинални научни и приложни приноси, които са получили национално международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от международни академични издателства. Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на д-р Таня Альошева Вазова считам за **несъмнена**.

Постигнатите от кандидата д-р Таня Альошева Вазова резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на минималните национални и допълнителните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни и научно-приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Педагогическия факултет за избор на гл.ас. д-р Таня Альошева Вазова на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности (Социални политики за възрастни и стари хора).

10.04.2025 г.

Рецензент:

(подпис)

Проф.д-р Людмила Векова)